

مستندات روایی احکام و شرایط عادت ماهانه بانوان

www.ketab.ir

نگارندگان

فاطمه زهرا وزارتی

زهرا شرفالدین

۱۳۹۹

سرشناسه	: وزارت، فاطمه زهرا، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: مستندات روایی احکام و شرایط عادت ماهانه بانوان/نگارندگان فاطمه زهرا وزارت، زهرا شرف‌الدین.
مشخصات نشر	: قائمشهر، کوثر تورانیان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۳ص
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۲۱۰۰-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیفا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: قاعدگی (فقه)؛ * (Menstruation (Islamic law)
موضوع	: قاعدگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Menstruation-- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	: شرف‌الدین، زهرا، ۱۳۴۲-
رده‌بندی کنگره	: BP189
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۶
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۷۳۰۸۱۲۹

مستندات روایی احکام و شرایط عادت ماهانه بانوان

مؤلفان: فاطمه زهرا وزارت، زهرا شرف‌الدین
ناشر: کوثر تورانیان
نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۲۱۰۰-۸

حق چاپ محفوظ و در اختیار انتشارات کوثر می‌باشد

دفتر مرکزی: مازندران، قائمشهر، خیابان آیتا... صالحی مازندرانی، البرز ۴۲، مجتمع کوثر ۳ تلفن: ۰۱۱-۴۲۲۷۴۹۵۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۱ مقدمه

فصل اول: تعریف مصطلحات

۱۷	تعریف حیض
۱۷	تعریف لغوی و شرعی حیض
۱۸	نامهای دیگر حیض
۱۸	تعریف زن صاحب عادت
۱۸	تعریف زن صاحب عادت وقتیۀ عددیه
۱۸	تعریف زن صاحب عادت عددیه
۱۸	تعریف زن صاحب عادت وقتیۀ
۱۸	تعریف زن غیر صاحب عادت
۱۸	تعریف زن مبتدئه
۱۹	تعریف زن مضطربه
۱۹	تعریف زن ناسیه

فصل دوم: ویژگی‌ها و شروط تحقق خون حیض

۲۳	بخش اول: ویژگی‌های خون حیض
۲۴	لزوم ذکر کردن قید «غالباً» در ویژگی‌های خون حیض
۲۴	مستندات روایی ویژگی خون حیض
۲۶	شک بین خون حیض و خون زخم و دمل
۲۶	مستندات روایی تشخیص خون حیض از خون زخم و دمل
۲۷	شک بین خون حیض و خون بکارت
۲۸	مستندات روایی تشخیص خون حیض از خون بکارت
۲۹	شک بین خون حیض و خون استحاضه
۲۹	مستندات روایی تمییز خون حیض از خون استحاضه
۳۰	بخش دوم: شرایط تحقق حیض
۳۰	شرایط خون قاعدگی
۳۱	بلوغ

- ۳۱ مستند سن مشاهده خون حیض
- ۳۲ وظیفه دختر در حالت شک در سن بلوغ
- ۳۲ خون دیدن پیش از سن یائسگی
- ۳۳ نظریات مربوط به سن یائسگی
- ۳۵ مبانی و مستندات نظریه اول (شصت سالگی)
- ۴۲ مبانی و مستندات نظریه دوم یعنی پنجاه سالگی
- ۵۰ کمتر از سه روز نبودن خون
- ۵۰ بیشتر از ده روز نبودن خون
- ۵۰ مستند حداقل و حداکثر خون حیض
- ۵۲ متوالی بودن سه روز اول
- ۵۲ مستند توالی در سه روز اول
- ۵۴ دیدگاه اول: نظر آیت الله گلایگانی و آیت الله صافی
- ۵۵ دیدگاه دوم: نظر آیت الله زنجانی
- ۵۵ استمرار خون در طول سه روز اول
- ۵۵ مستندات استمرار خون در سه روز اول
- ۵۵ الف) روایات بیانگر حداقل خون حیض مانند این روایت
- ۵۶ ب) اطلاق ادله احکام:
- ۵۷ وحدت عرفی بودن وحدت خون در طول سه روز
- ۵۷ ده روز بودن اقل طهر
- ۵۷ مستندات ده روز بودن اقل طهر
- ۵۷ قاعده امکان
- ۵۸ مفردات و مفاد قاعده امکان
- ۶۰ مستندات قاعده امکان
- ۷۱ اصل یا اماره بودن قاعده امکان
- ۷۲ اجتماع حمل با حیض
- ۷۳ مستندات اجتماع حمل با حیض
- ۷۴ مستندات عدم اجتماع حمل با حیض

فصل سوم: اقسام حائض

بخش اول: اقسام صاحب عادت	۸۰
در بیان عادت وقتیه و عددیه	۸۰
ادله و مستندات روایی صدق عادت بر دو بار و بیشتر حیض دیدن	۸۰
معیارهای عادت وقتیه و عددیه	۸۱
معیارهای عادت عددیه	۸۱
معیارهای عادت وقتیه	۸۱
بررسی اقوال علماء	۸۲
انواع عادات دیگر	۸۴
عادت عرفی و شرعی	۸۷
بررسی اشتراط تکرار دو طهر در تحقق عادت وقتیه	۸۷
اشتراط یکسان و پیوسته بودن دو حیض	۸۹
عدم تحقق عادت در تکرار عدد ناهمگون	۹۰
رابطه صفات با عادت	۹۱
احکام زن دارای عادت وقتیه و عددیه	۹۲
بخش دوم: غیر صاحب عادت	۹۴
حائض شدن زن مبتدئه	۹۴
نقد و بررسی	۹۵
اقوال مربوط به زن مبتدئه	۹۷
نقد و بررسی اقوال	۹۹
بخش سوم: نقای متخلل، استبراء و استظهار	۱۰۶
حکم نقاء متخلل (پاکی منقطع در ایام حیض)	۱۰۶
بررسی اقوال علماء	۱۰۶
استبراء حائض هنگام قطع خون قبل از ده روز	۱۰۸
بررسی شرط استبراء در صحت غسل	۱۱۱
وجوب غسل هنگام یقین به پاکی	۱۱۱
ترک غسل هنگام آلودگی باطن	۱۱۳
وجوب استظهار زن دارای عادت	۱۱۵
نقد و بررسی	۱۱۸

۱۲۳	بررسی اقوال پیرامون تأخیر.....
۱۲۵	نقد و بررسی.....
۱۲۸	حکم نمازهای ترک شده در ایام استظهار.....
۱۲۹	نتیجه اقوال.....

فصل چهارم: احکام حیض

۱۳۵	بخش اول - محرمات حائض.....
۱۳۵	حرام بودن بر حائض مواردی که بر جنب حرام است.....
۱۳۷	مستندات حرام بودن بر چیزهایی که بر جنب حرام است حائض.....
۱۳۸	عدم صحت نماز، روزه و طواف.....
۱۳۸	مستندات عدم صحت نماز، روزه و طواف.....
۱۴۰	لمس نام خداوند به هر زبانی که باشد.....
۱۴۰	مستندات حرام بودن لمس نام خداوند بر حائض.....
۱۴۱	ورود به مسجد الحرام و مسجد النبی (ص).....
۱۴۱	مستندات حرام بودن و ورود حائض به مسجدین.....
۱۴۲	حرام بودن توقف در سایر مساجد و جواز عبور از آن.....
۱۴۲	مستندات حرام بودن توقف در سایر مساجد.....
۱۴۳	حرام بودن قرار دادن یا گذاشتن چیزی در مسجد.....
۱۴۳	مستندات حرام بودن وضع شیء در مسجد.....
۱۴۴	حرام بودن خواندن سوره های سجده دار.....
۱۴۴	مستندات حرام بودن خواندن سوره های سجده دار.....
۱۴۵	جایز بودن شنیدن سوره های سجده دار بر حائض.....
۱۴۵	مستندات جایز بودن شنیدن سوره های سجده دار.....
۱۴۶	عدم صحت اعتکاف حائض.....
۱۴۶	حرمت مقاربت در حال حیض.....
۱۴۶	مستندات حرمت مقاربت.....
۱۴۷	اختصاص حرمت به قبل.....
۱۴۷	مستندات اختصاص حرمت به قبل.....
۱۴۸	عدم لزوم انجام غسل برای مقاربت.....

کفاره و طی حائض.....	۱۵۰
میزان کفاره و طی حائض.....	۱۵۲
حرمت طلاق دادن حائض.....	۱۵۳
مستندات حرمت طلاق حائض.....	۱۵۳
حرمت طلاق حائض با این شروط.....	۱۵۴
بخش دوم: مکروهات حائض.....	۱۵۵
کراهت خضاب کردن چه با حنا چه با غیر حنا و مستندات آن.....	۱۵۵
کراهت خواندن قرآن بیش از هفت آیه و مستندات آن.....	۱۵۶
کراهت حضور زن حائض بر بالین محضر و مستندات آن.....	۱۵۷
کراهت لمس کردن حاشیه و فاصله بین سطور قرآن و حمل کردن آن و مستندات آن.....	۱۵۷
کراهت استمتاع از بدن زن غیر از فرج، در فاصله میان ناف تا زانو و مستندات آن.....	۱۵۷
کراهت نگاه حائض در شب جهت اطلاع از پاکی و مستندات آن.....	۱۵۸
بخش سوم: مستحبات حائض.....	۱۵۹
استحباب وضو گرفتن هنگام هر نماز و رو به قبله نشستن و ذکر گفتن به مقدار نماز و مستندات آن.....	۱۵۹
استحباب وضو گرفتن هنگام خوردن و آشامیدن و مستندات آن.....	۱۵۹
استحباب امساک حائض رامبطلات روزه اگر در طول روز یک شود و مستندات آن.....	۱۶۰
بخش چهارم: واجبات حائض.....	۱۶۰
وجوب غسل بر حائض پس از قطع خون و مستندات آن.....	۱۶۰
وجوب گرفتن وضو قبل یا بعد از غسل و مستندات آن.....	۱۶۱
نحوه انجام غسل حیض و تیمم بدل از غسل حیض.....	۱۶۱
مستندات تیمم بدل از غسل حیض.....	۱۶۱
دلایل عدم تفاوت بین غسل حیض و سایر غسلها.....	۱۶۲
تداخل غسل حیض وجنابت و مستندات آن.....	۱۶۳
وجوب استبراء قبل از غسل و مستندات آن.....	۱۶۴
وجوب قضا و جبران برخی اعمال که در حال حیض از او فوت شده.....	۱۶۴
وجوب قضای روزه و مستندات آن.....	۱۶۴
وجوب قضای نمازهای یومیه.....	۱۶۴
وجوب قضای نماز به علت تاخیر انداختن از وقت.....	۱۶۵

مقدمه

اسلام، چشمه فیاضی است که طی قرون متمادی همواره تشنگان هدایت را از زلال خود سیراب نموده و هدفی جز تربیت بشر و هدایت انسان‌ها و رهنمون ساختن کاروان بشری به سر منزل سعادت دنبال نمی‌کند، از این رو همه شریان‌ها، رگ‌ها و مویرگ‌های اسلام به «قلب هدایت» منتهی می‌شود و هیچ خبر، مثال، موعظه و موردی نیست که در دین مبین اسلام بی‌نتیجه، بی‌هدف و بی‌اثر باشد. دقت و تأمل در دین، گویای این حقیقت است که خدای متعال در قالب احکام از هیچ نکته‌ای برای تربیت، پرورش و پالایش روحی و معنوی انسان فروگذار نکرده و در این مسیر هیچ گونه تبعیضی بین زن و مرد قائل نشده است. قرآن کریم می‌فرماید: «همانا باکرامت‌ترین شما نزد خدا باتقواترین شماست» بر مبنای این آیه، زن و مرد در راه رسیدن به اعلا درجه ایمان که همان قرب الهی باشد با یکدیگر برابرند و هیچ‌یک را بر دیگری امتیاز و ترجیحی نیست. پیامبر عظیم‌الشأن اسلام نیز زن را ریحانه معرفی و از او به عنوان موجود لطیفی که منبع رأفت، رحمت و محبت و از نشانه‌های زیبایی خداوند است، یاد می‌کند.

علیرغم این دیدگاه متعالی اسلام نسبت به زن، از مهم‌ترین دلایلی که ادیان برای پست‌تر بودن جنس زن نسبت به مرد ارائه می‌دهند، یکی نقص عضو او نسبت به مرد و دیگری خونروی ماهانه حین زایمان و حین ازاله بکارت زن است.

اینکه عادت ماهانه نوعی پلیدی و نقص است تفکری بوده که از قدیم در میان بشر وجود داشته و به همین دلیل زنان در ایام عادت مانند یک شیء پلید در گوشه‌ای محبوس بوده‌اند و از آن‌ها دوری و اجتناب می‌شده است. درحالی که دین مبین اسلام عادت ماهانه زنان را پلیدی ندانسته بلکه آن را یکی از الطاف پیدا و پنهان خداوند نسبت به بانوان می‌داند. از آنجایی که زنان در حال حیض وضعیت استثنایی دارند، خداوند اجازه نمی‌دهد در این دوران آنان آزار بیشتری ببینند و چه‌بسا معاف بودن از عبادت،

حرمت آمیزش و عدم حضور در مساجد به دلیل استراحت کردن و آرامش یافتن بانوان در این شرایط خاص و حساس است.

پیشرفت علوم و فنون در سده‌های اخیر تا اندازه‌ای توانسته پرده‌های غفلت را یکی پس از دیگری کنار زده، اندک نورانیتی از کهکشان احکام الهی را در این عالم خاکی اثبات کند. غوغای اختلالات پیش از عادت ماهیانه و سندروم پیش از قاعدگی تا حدودی گویای وضعیت خاص زنان در این دوران بوده و این امر در دنیای امروز بسیار مورد توجه محققان و اطباء قرار گرفته است. امروزه به این موضوع در دنیای غرب و اروپا با عنوان PMS (نشانگان یا سندروم دوره عادت ماهانگی) پرداخته‌اند و بیش از ۱۰۰ سال است که در انگلستان سازمان ملی PMS وجود دارد.

از آنجایی که دین مبین اسلام به همه جوانب زندگی بشر توجه کرده و برای آن تکالیف و احکامی را مقرر نموده است و همچنین با توجه ویژه‌ای که به زن و آرامش و معنویت او مبذول داشته و با دقت در اینکه خداوند شناخت کاملی از همه جوانب جسمی و روحی مخلوقش دارد، در این مورد هم که جزء مسائل اختصاصی بانوان است سکوت نکرده و آن را در مبحث جداگانه‌ای با عنوان حیض مطرح می‌کند و احکام ویژه‌ای را که شامل وجوب، حرمت، مکروهات و مستحبات می‌شود را بیان می‌دارد. همان‌طور که در قرآن کتاب هدایت بشر در آیه ۲۲۲ سوره بقره آمده است:

«وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى ...»

«از تو درباره عادت ماهانه شدن زنان می‌پرسند، بگو: آن رنجی است برای زنان...»

آنچه مسلم است، عادت ماهانه رحمت الهی و قانونی اجتناب‌ناپذیر در خلق زنان و دختران است و فرآیندی سالم و طبیعی برای بقای نسل بشری است که مکانیسمی جهت پاک‌سازی رحم برقرار می‌کند. برخی از زنان قبل از خونریزی ماهانه یا در شروع آن دچار مشکلات جسمی - روحی می‌شوند که آن‌ها را در فعالیت‌های اجتماعی،

خانوادگی و روزمره زمین گیر کرده است و در روند زندگی شان اختلال ایجاد می کند. این ناراحتی به سندروم پیش از عادت ماهانه معروف است. زنان یک هفته قبل از این وضعیت در بدن خود دچار تغییراتی می شوند که احساس، تهوع، سردرد، نفخ شکم، تبخال، احساس یبوست و تحریک پذیری، خستگی، تشنگی و ... می باشد. رعایت دقیق همه احکام الهی، بانوان را در کاهش این اختلالات بسیار کمک می کند.

بنابراین اگر بانوان محترم که مدیریت منزل و نقش مادری و تربیت فرزندان و احیاناً مسئولیت های اجتماعی خارج از منزل را بر عهده دارند، با این موضوع آشنایی بیشتری داشته باشند و احکام مربوط به آن را بدانند و به طور دقیق به آن عمل کنند، یقیناً شرایط مساعدتری را پیش رو خواهند داشت و به تبع آن همسران، مادران، دختران و شهروندان بهتری خواهند بود. چرا که شارع مقدس احکام را طبق مصالح و مفاسد بیان فرمودند. برای رسیدن به زندگی سعادت مندانه و حیات طیبه باید راهکارها، تکنیک ها و شیوه های دست یافتن به آن را دانست تا بتوان به آن عمل کرد. راهکارهایی که با عناوین واجب، حرام، مستحب و مکروه انسان را به سوی تعالی روح و سلامت جسم رهنمون می شود و متناسب با خلق، فطرت و طبیعت انسان است و هرگونه بی توجهی و انحراف از این مسیر، عالمانه باشد یا جاهلانه، موجب بروز بیماری های روحی، روانی و جسمی خواهد شد. تأثیر مخرب گناه بر روح و جسم از نظر عقلی و نقلی و علمی بر کسی پوشیده نیست.

در این کتاب به چستی حیض، احکام و شرایط و مستندات فقهی آن پرداخته می شود.